

Høst og konservering

– betydning for afgrødernes
vitamin- og fedtsyreindhold

Søren Krogh Jensen & Jakob Sehested

Institut for Husdyrbiologi og Sundhed

Karen Søegaard

Institut for Jordbrugsproduktion og Miljø

DJF - Foulum

Hvorfor vitaminer og fedtsyrer

- Grovfoder er den primære kilde til den naturlige forsyning med vitaminer

Ofte > 75%

- Grovfoder en væsentlig kilde til forsyning med fedtsyrer

Ofte > 50%

Faktorer af betydning for vitamin- og fedtsyreindholdet i afgrøderne

- Afgrødevalg
- Høsttidspunkt
- Fortørring
- Konserveringsmetode

Typer af vitaminer

- Fedtopløselige (A, D, E og K)
- Vandopløselige (B_x og C)

Omdannelse af β -caroten til A-vitamin

1mg β -caroten

Dioxygen-
ase

400-500 IE Retinol

(25 % effektivitet)

Vitaminnormer

A-Vitamin, IE/dag
(Retinol)

1000 IE

Malke- køer	Golde	Kvier	45 kg mælk/d
NRC	100	75	75
DK	80-140	24-40	32-56

Vitaminnormer

A-Vitamin, IIE/dag
(Retinol)

Vitamminnormer

A-Vitamin angivet som β -caroten
mg/kg TS

Malke- køer	Golde	Kvier	45 kg mælk/d
NRC	20	15	6
DK	16-18	5-6	3-5

Herudover diskuteres det stadig om
køer har et specifikt behov for β -caroten

Vitaminnormer

D-Vitamin, IE/dag

Malke- køer	Golde	Kvier	45 kg mælk/d
NRC	25,000	20,000	21,000
DK	12,000	6-12,000	12,000

Vitaminnormer

D-Vitamin, IE/dag

Kun ubetydelige mængder i yndet køer

NRC	25,000	20,000	21,000
DK	12,000	6-12,000	12,000

Vitaminnormer

E-Vitamin IE/kg TS

Malke- køer	Golde	Kvier	45 kg mælk/d
NRC	120	120	22
DK	100		20-35

NB! Udtrykt som naturligt E-vitamin er mængderne
1,5-2 gange lavere

A- (β -caroten) og E-vitamin kilder

Faldende
indhold

-
- Frisk græs
  - Bælgplanter (kløver, lucerne m.m)
  - Ensilage
  - Hø (+ *D-vitamin, ja lidt*)
  - Helsædsensilage
  - Ærteensilage
  - Majsensilage

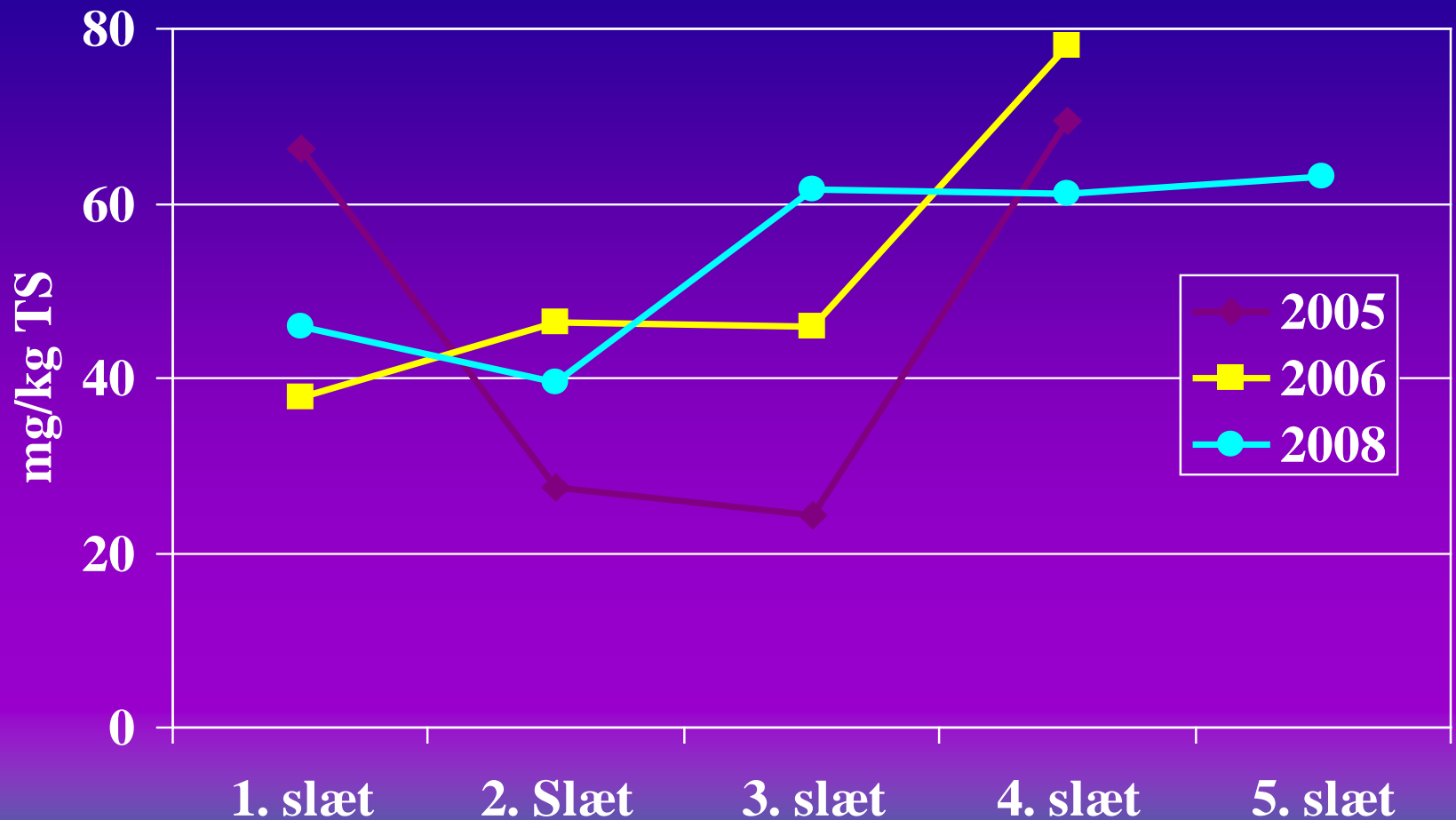
Høsttidspunkt og vitaminindhold i arter (Foulumgaard 2005-8)

- Alm rajgræs (AR)
- Cikorie (CI)
- Engsvingel (ES)
- Hybrid rajgræs (HR)
- Hvidkløver (HV-BLad) & HV-STilk)
- Kællingetand (KÆ)
- Lucerne (LU)
- Rødkløver (RØ)
- Timothe (TI)

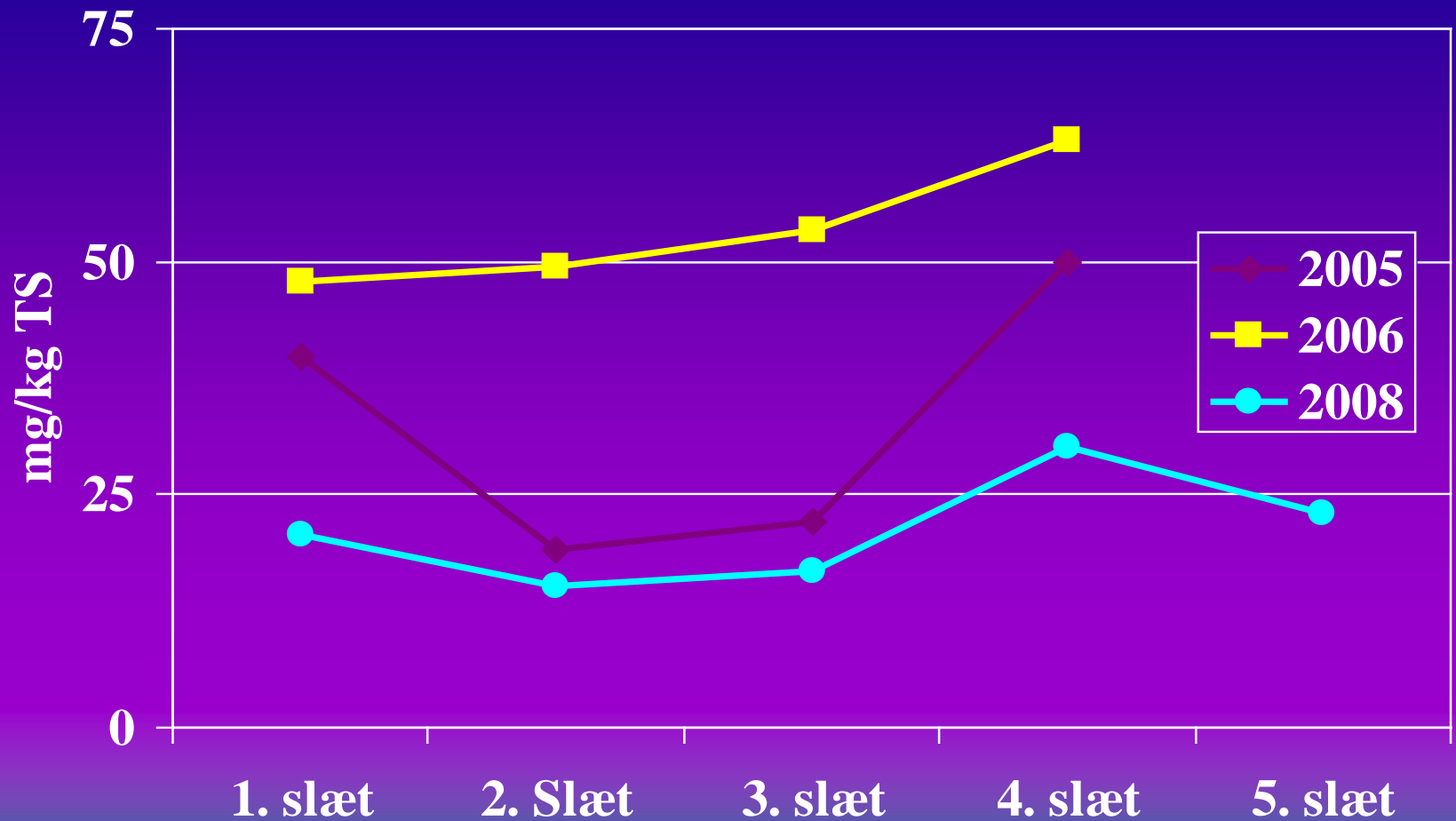
Slæt nr. og vitamindindhold

α -Tocopherol, mg/kg TS

Slæt nr. og vitamindindhold

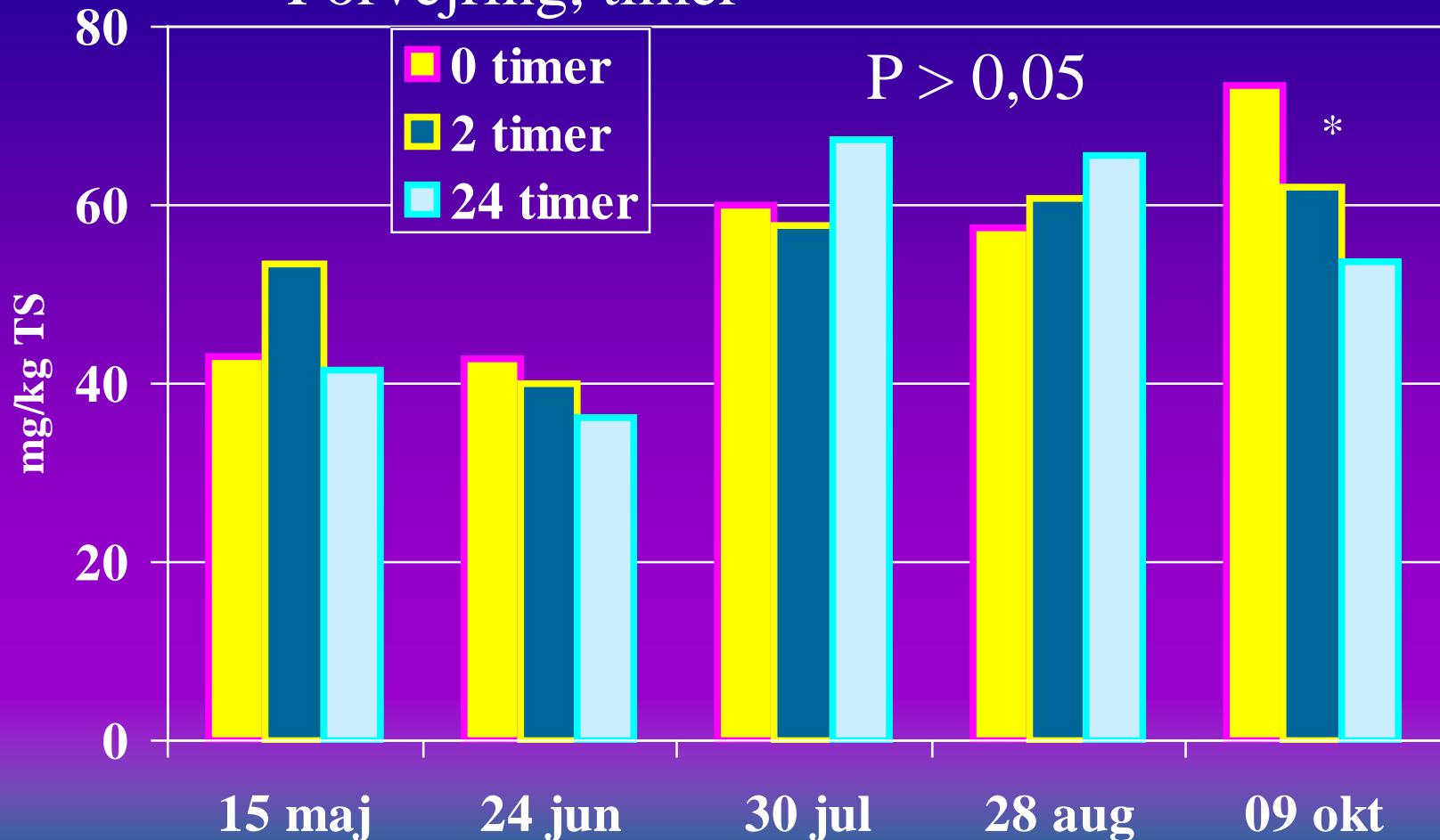
β -Caroten, mg/kg TS

Effekt af forvejrning på afgrødens vitaminindhold

α -Tocopherol, mg/kg TS, 2008

Forvejrning, timer

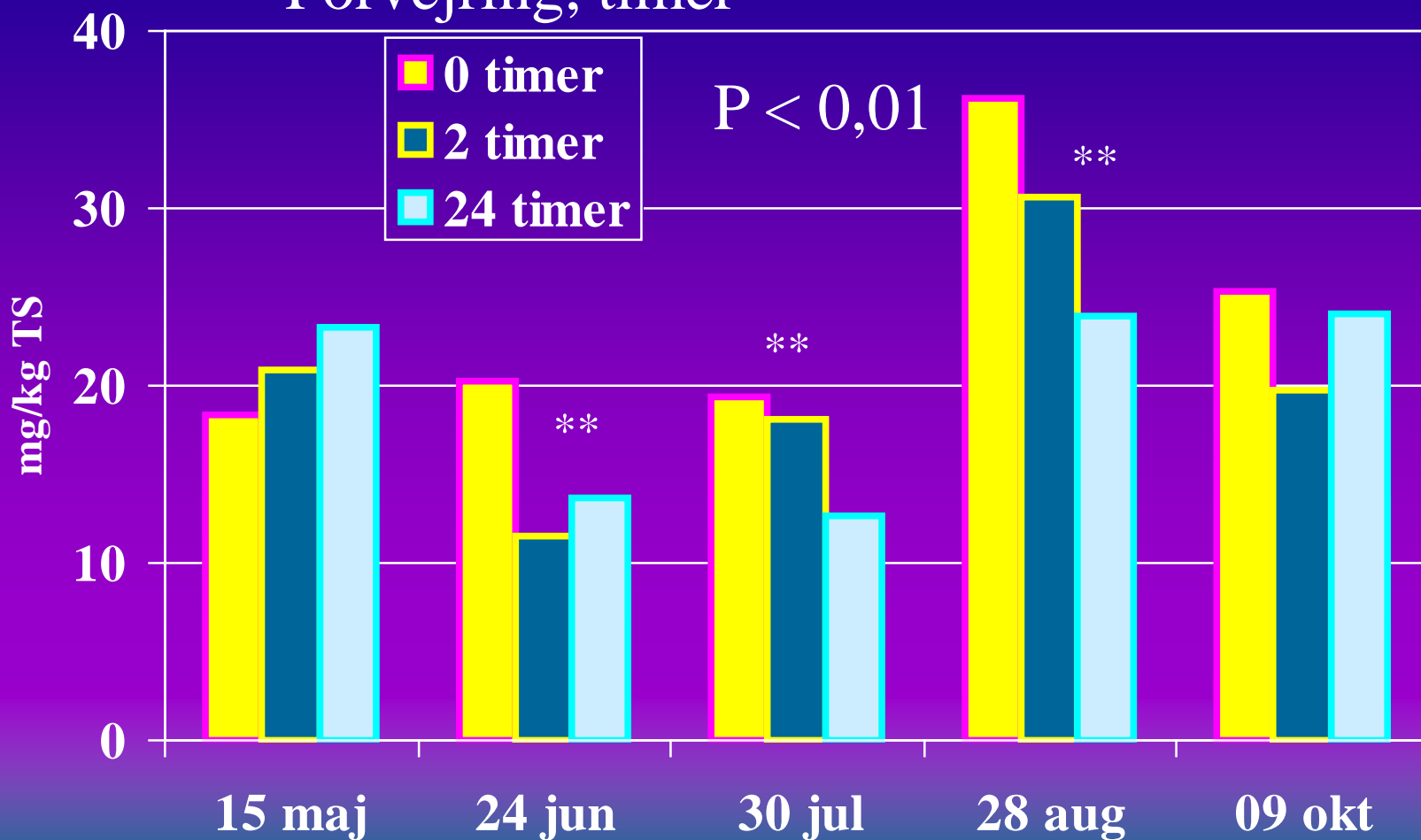

Effekt af forvejrning på afgrødens vitaminindhold

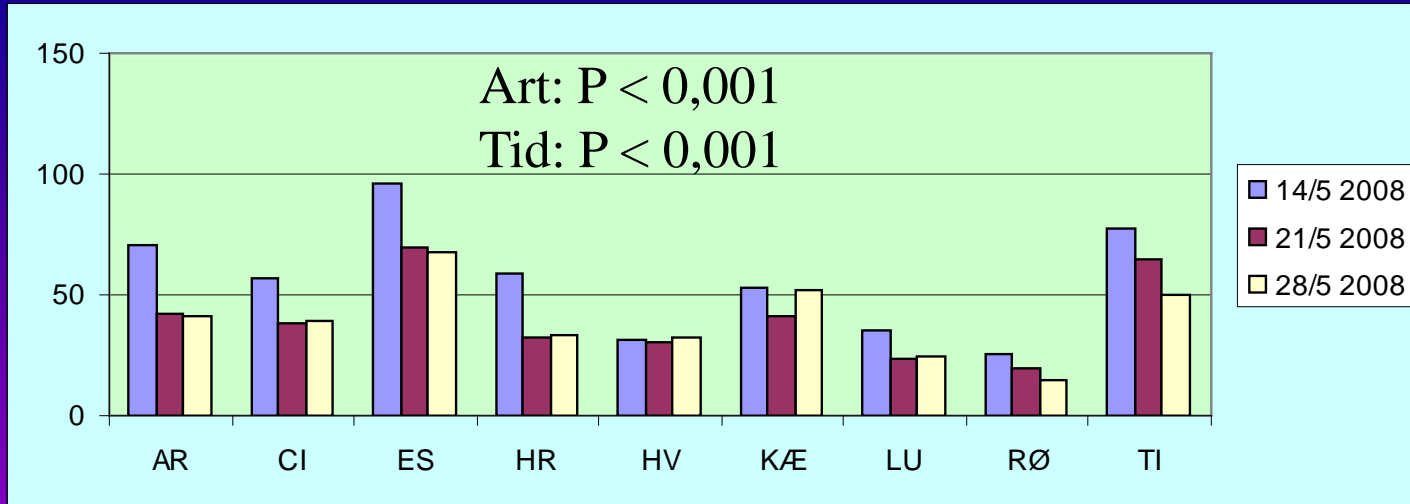
β -Caroten, mg/kg TS 2008

Forvejrning, timer

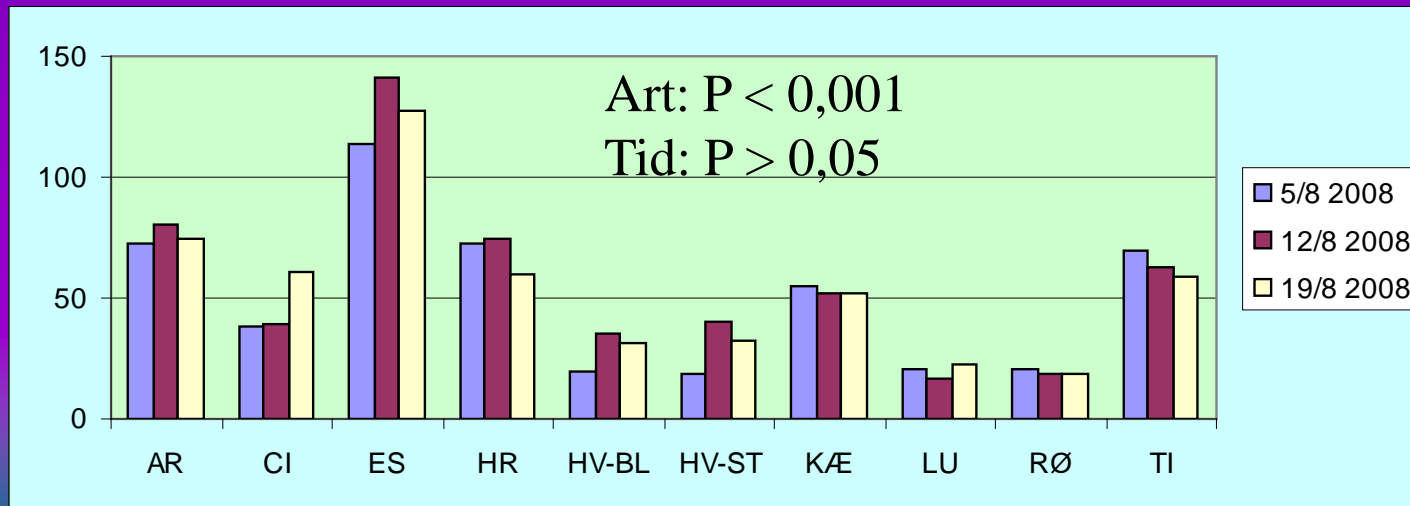

Effekt af høstdato på afgrødens α -tocopherol indhold, mg/kg TS

1. Slæt

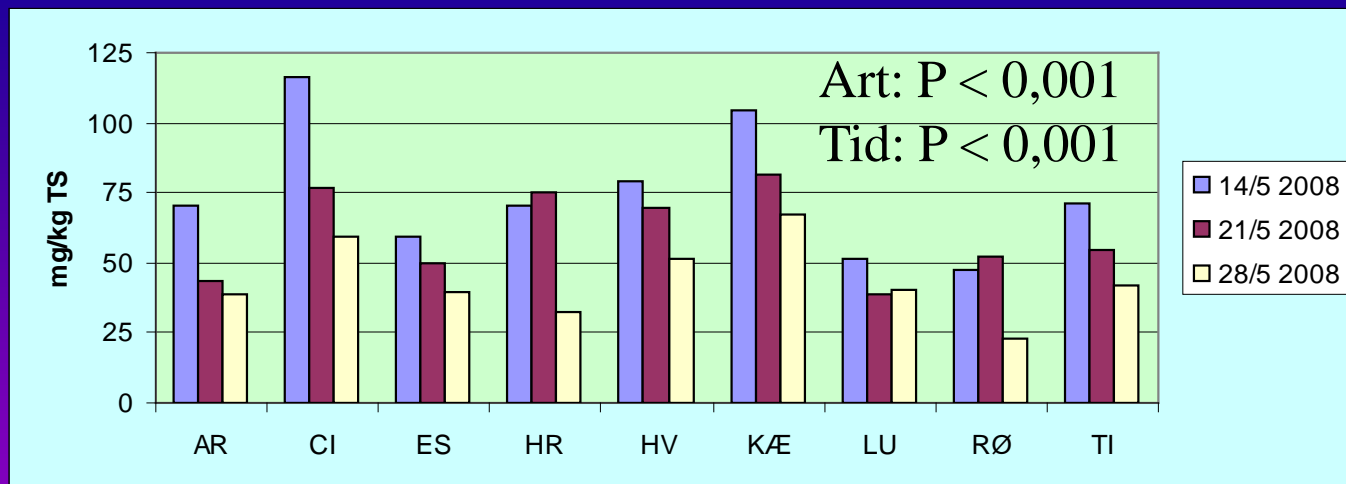

3. Slæt

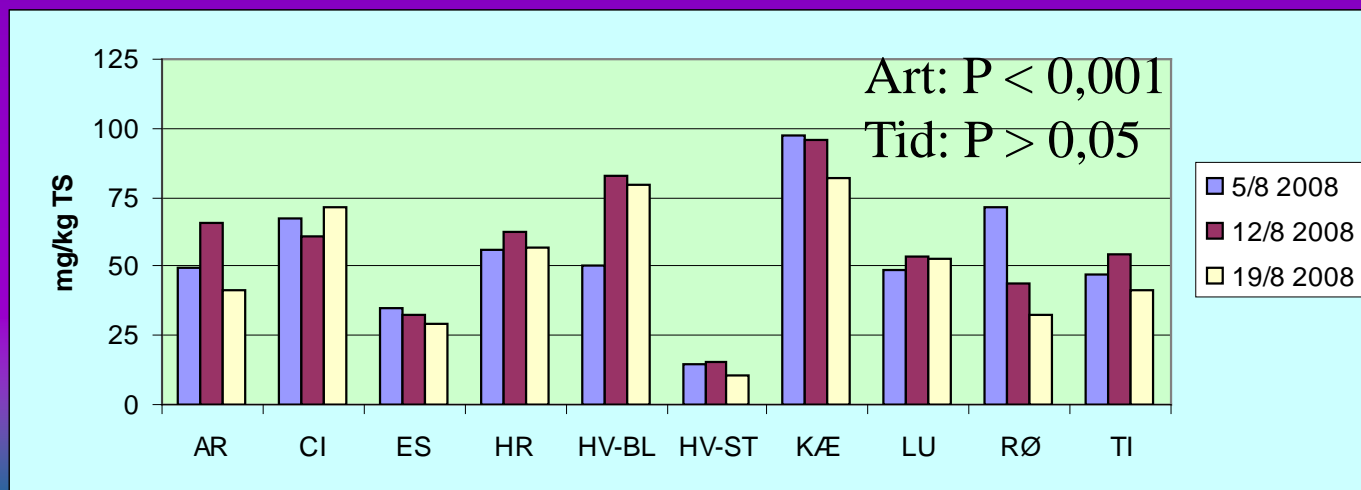

Effekt af høstdato på afgrødens β -carotenindhold, mg/kg TS

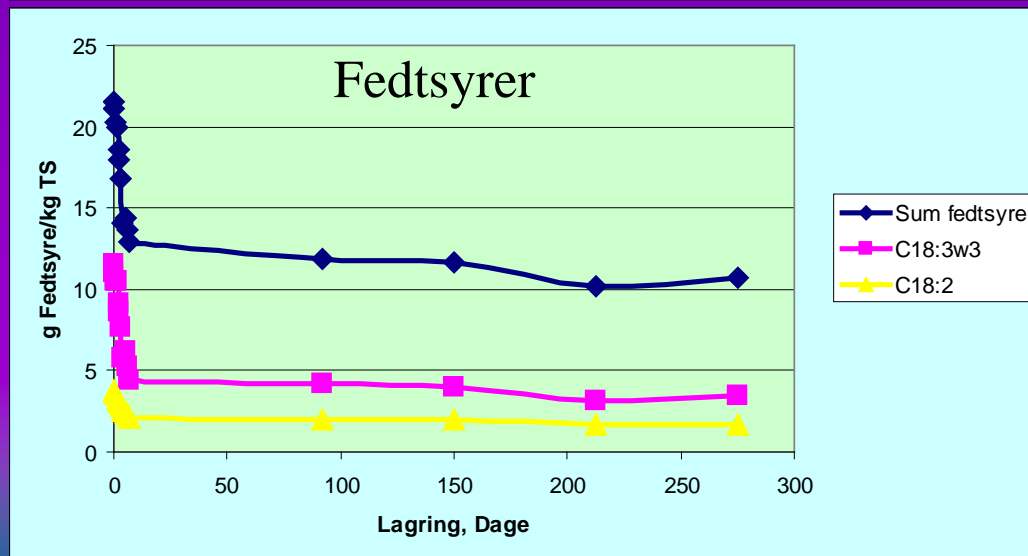
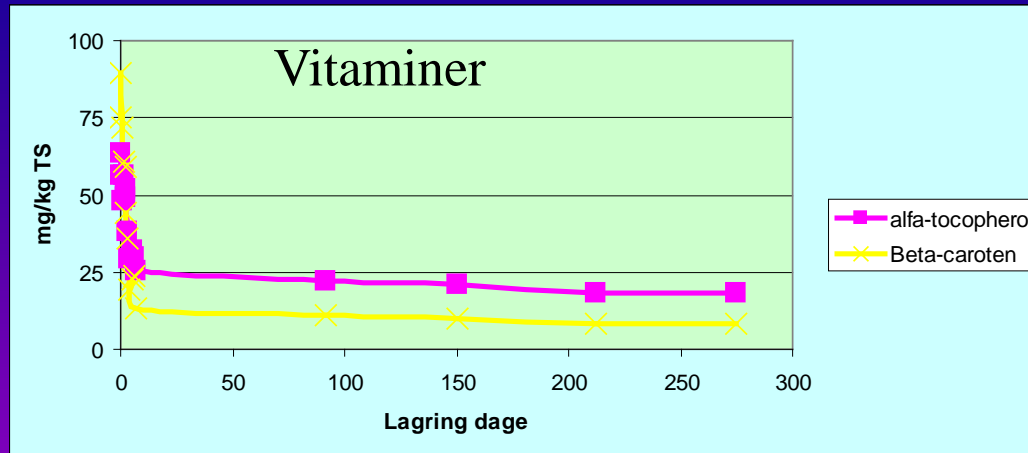
1. Slæt

3. Slæt

Effekt af forvejrning på afgrødens vitamin- og fedtsyreindhold

Konklusion

afgrødevalg og høst

- Der er stor variation i den enkelte arts indhold af vitaminer:
  - Mellem år
  - Mellem høsttidspunkt indenfor slæt
  - Mellem slæt
- Vegetative stadier favoriserer et højt vitaminindhold

Konklusion

Forvejrning og konservering

- Tabet under forvejrning er stærkt afhængig af
  - vejrforholdene
    - Fugtigt
    - Tørt
  - Forvejrningstiden
- Carotenoider er mere følsomme for tab end tocopheroler

Urter til køer

Urter

Dansk	Latin	andel, %
Bibernelle	<i>Sanguisorba minor</i>	11
Cikorie	<i>Cichorium intybus</i>	43
Kommen	<i>Carum carvi</i>	3
Kællingetand	<i>Lotus corniculatus</i>	6
Kørvel	<i>Anthriscus cerefolium</i>	1
Lucerne	<i>Medicago sativa</i>	2
Stenkløver	<i>Melilotus officinalis</i>	6
Vejbred	<i>Plantago major</i>	21

Fedtsyreindhold, g/kg TS sammensætning og vitaminindhold i urter, mg/kg TS

Urt	Total FA	Mættede	n-9	n-6	n-3	α -tocopherol	β -caroten
Cikorie	9,1	27	3	23	43	22	33
Vejbred	11,3	22	5	25	45	36	57
Kommen	15,3	20	16	25	35	19	84
kællingetand	13,8	22	2	15	58	43	67
Bibernelle	12,5	23	4	20	50	64	80
Lucerne	9,6	29	4	16	49	32	47
Stenkløver	12,6	31	4	18	42	11	35
Kørvel	44,7	12	47	36	3	23	11
Hvidkløver	9,0	31	7	21	36	18	48
Alm rajgræs	17,6	24	4	14	56	41	35

Fedtsyreindhold i foder, g/kg TS

Vitaminindhold i foder, mg/kg TS

foder	Mættede	n-9	n-6	n-3	α-toco- pherol	β- caroten
Urter	2.7	0.6	2.6	5.7	43	53
Kløver græs	2.9	0.6	1.8	6.1	46	33
Korn ensilage	9.1	5.7	7.1	4.5	26	16

Fedtsyresammensætning i mælk

Foder	C4, C6 C8, C10 C12	C14 C16 C18	C18:1	n-6	n-3	n-6/ n-3	C18:1- trans11	CLA
Urter	8.3	47.8	31.6	3.8	2.1	1.8	2.7	0.4
Kløver græs	8.2	50.7	30.4	2.4	1.2	2.0	3.0	0.7
Korn ensilage	15.5	52.8	22.8	2.5	0.7	3.4	1.7	0.3

Vitaminindhold i mælk, $\mu\text{g/g}$ mælk

Foder	α-Tocopherol	Retinol	β-Carotene
Urter	2.22^a	0.80^a	0.26
Kløver græs	1.93^{ab}	0.68^b	0.27
Korn Ensilage	1.75^b	0.50^b	0.28

Overførselsrate (%) af n-6, n-3 fedtsyrer fra foder til mælk

Foder	n-6	n-3
Urter	63	18
Kløver græs	51	9
Korn ensilage	17	10

Konklusioner urter til køer

- God ædelyst
- Høj overførsel af umættede fedtsyrer fra foder til mælk
- Hvorfor?
- Optimal sammensætning af urteblanding?